

Kako moramo Slovenci obnašati se, kedar bodo ljudi šteli.

„Saperlot, bir bolmer teutsch sein!“
Nemškutar.

Letos dne 31. decembra bodo ljudi šteli. Tega ne smemo pozabiti. Velikoveč po zgledu slovenskih Čehov dobro paziti, da se našej slovenske narodnosti ne bodo krivice godile, kar je zelo mogoče, zlasti tam, kder živijo nemškutarji. Ti se sramujejo svoje slovenske matere, in silijo se kakor da bi res Nemei bili. Zato je lahko mogoče, da se marsikteri nemškutar te prilike posluži ter Nemcem pripisati da sebe, svojo rodbino in še druge, če jih je kos vžugati. To bi pa bilo na veliko škodo slovenske narodnosti. Zato naj domoljubi povsod pazijo.

Gre zato, da se bode vedelo, koliko ljudij živi v katerem kraju, v celej deželi, v celej državi. V nekaterih krajih bode dobil hišni lastnik polo, da bo popisoval ljudi, drugod pa bodo posebni komisarji popisovali. Tak popis je imeniten, ker po njem se bode tudi vedelo, koliko je tukaj Nemcev in koliko Slovencev, Lahov, itd. Vendar v tem pride le prava resnica na dan, če se bodedo Slovenci brigali za to. Naravnost nas bodo vprašali, koliko smo stari, katere vere smo, kakega roko-delstva ali poklica itd. Ali ne bodo nas vprašali: ali si Slovenec, ali si Nемец? Ne tako, ampak vprašali bodo, kako ti navadno govoriš, slovenski ali nemški, kakova je tvoja navadna govorica ali „Umgangssprache?“ Na takšno vprašanje bode vsak Nемец odgovoril, da navadno nemški govori ali da je njegov navadni govor ali: „Umgangssprache“ nemški jezik, če prav tudi italijanski ali francoski ime. Vsak Lah poreče, da laški govori, če prav tudi par nemških besed zna. Vsak Hrvat poreče, da je hrvatski jezik njegov navadni jezik. In vsak pameten in pošten Slovenec, tedaj vsak spodnji Štajerec, vsak spodnji Korošec, vsak Kranjec, vsak Primorec poreče, da je njegov navadni govor, njegova „Umgangssprache“ slovenski jezik, če prav tudi več ali menje nemščine ume. Po številu ljudij, ki porekó, da ta in isti jezik govore, štelo se bode potlej, kako močan je kateri narod. Kjer smo prisiljeni govoriti še kateri drugi jezik, ne recimo, ne zapišimo, da je oni naš navadni jezik, drugače nas pripíšejo k Nemcem. Ne dajmo se od nikogar motiti ali zapeljati pa tudi ne trpimo, da bi kdo drugi naše rojake motil ali zapeljeval. Zlasti pazimo na naše bedaste nemškutarje, ki se po vsej sili med Nemce stulijo, in uže Nemcem prištevajo, če tudi k večjemu le nekaj malega nemški blebečejo pa tem bolj grdo kričijo: „saperlot, bir bolmer teutsch sein“. Pošten domačin ne zataji svojega rodu, priden Slovenec se ne sramuje slovenske svoje matere! Zato „svoji k svojim“. Mi vsi smo Slovenci in za to se moramo tudi priznati sami, pa moramo tudi druge podučiti, da ne bodo med tužce vpisavali se in število naših

nasprotnikov množili. Vsi recimo: moja in moje družine beseda ali „Umgangssprache“ je slovenska. Odpadnike, izdajice, narodne Judeže in nemškutarje bo pa slovenski narod prisiljen vpisati v „črne bukve“.

Gospodarske stvari.

Turšična slama prav dobro netivo.

M. Turšična slama o pravem času požeta, pametno posušena in dobro hranjevana, je v prvi vrsti posebno v letih, v katerih gre za živinsko klajo slabo, prav dobra živinska klaja, zlasti če se drobno zreže in z senom vred popari in tako živini položi. Pa ne samo kot klaja, tudi kot netivo se turšična slama da dobro rabiti. V to svrhu se mora steblovje dobro posušeno v trde snope zvezati in tako v peč polagati. Posamezno steblovje na ogenj pokladati ne kaže, ker tako turšična slama pre naglo pogori.

Zoper mrzlico mladih telet.

Zoper mrzlico pri mladih teletih so v novejšem času začeli vodo rabiti. V ta namen teletu bolnemu glavo z mrzlo vodo polivajo iz škropivnice. Posebno se mora voda tje polivati, kjer možgani leže. Kot znotrajno zdravilo se daje gomilčuni čaj s solno kislino in pa žlezaste klistire s soljo. Vrh tega se hrbet z jesihom tere!

Kuniči ali pitovni zajci.

M. II. Pravijo pri nas, da je kuniče meso neužitno. Seveda, če se kuniči kakor praseta pitajo in se poslednjič namesto okusnega mesa le kepa maščobe na mizo postavi. Kaj takega res ni vžitno. Kjer se pa kuniči na meso pa ne na maščobo pitajo, tam si izredijo pečenko, ki sicer ni okusa telečje pečenke, pa vendar boljša od konjskega mesa in gotovo boljša, kakor prazna skleda. Kjer znajo kuniče prav pametno rediti, dobi njihovo meso okus in duh prave pristne divjačine.

Dozdaj se je le bolj govorilo o koristi in dobičku, ki ga si kmet in tudi manjši posestniki od kuniče reje lahko naklonijo. Pa ne sme se pozabiti, da tudi kožice in dlaka sama za se toliko dobička vržejo, zlasti pri nekterih večjih in lepših plemenih, da se iz tega vsi stroški, ki jih kuničja reja stane, lahko poravnajo. Telesni izločki dajejo izvrsten gnoj na vrt. Vsi ti razlogi in koristi me naklanjajo, da celo kuničjo rejo, kakor jo izkušeni Francozi opravljajo, bolj na tanko opišem in svojim častitim bralcem razložim.

Najiminitnejša kuničja plemena so: 1. Prosti navadni domači kunič. Ta je sive barve, včasih tudi črne, bele in marogaste. Je jako plodovit, vrže poprek vsako leto 10 mladičev, meso pa ni ravno posebno okusno. 2. Orjaški kunič. To plemo je iz domačega kuničjega plemena po vzrejevalni

volitvi nastalo, je prav dolgo in močno, doseže lahko težo od 6 kilogramov in vrže le po 6 mladičev. 3. Ornovi kunič (belier). To pleme je zelo veliko, ima močne kosti z dolgimi visečimi ušesi in močno banderasto kožno gubo pod brado. Barve so ali sive ali osivle, bele in črne. Vržejo po 4 mladiče. 4. Srebrni ali kožuhasti kunič. Živali tega plemena imajo srebrno sivo dlako, so zelo plodoviti, vržejo poprek po 10 mladičev. Ta kunič je iz početka črn in še le po 3 mesecih dobi svojo srebrno barvo. Redijo ga zaradi kožuhovine in njegova reja je lahka in mnogo dobička vrže. 5. Ruski kunič tudi kineški kunič imenovan. To pleme je belo s črnimi kakor žamet mehkiimi tačicami, ravno takimi ušesi in nosi. Očesa so rdeča. Pleme je majhno pa pogostoma v letu vrže vsakokrat najmanj po 10 mladičev. Meso je izvrstno. Črne pege pridejo še le v tretjem mesecu na dan. 6. Angorski kunič. To pleme ima dolgo, tanko, kakor svila mehko dlako. To pleme se le zaradi dlake redi, ki se živalim dvakrat na leto popuka, da se iz nje prav lahka pa topla oblačila štekejo. Vrže najmanj po 8 mladičev in so sive, bele in kostanjevičaste barve. 7. Leporida ali zajčji kunič. To pleme je zaradi iz divjega in pa domačega zajca, zaploja se samorad in meso njegovo ima okus po divjačini.

Kdor pa hoče kuniče vzrejevati, mora pred vsem drugim si napraviti kuničje hišice. Narejajo jih iz portlandskega cementa in so v predelke razdeljene, ki so v dveh nastropjih druga na drugi postavljene. Prvo nadstropje je 20 centimetrov, drugo 18 nad podom visoko. Vsak predelek je 1-25 metra širok, 80 metrov globok in 80 metrov visok. Streha mora spredaj najmanj 50 centimetrov črez moleti, da so tako živalice dežja, solca in mraza obvarovane. Tudi postanejo posamezne celice na tak način nekoliko bolj temne, kar kuničem dobro de. Dverice v posamezne predelke so iz mreže iz železne svile in pod visi od spredaj na zad, da se sčavnicca tim lože v zadaj potegnjen žleb odtekati more. Ta žleb teče ob celem nadstropji in konča v kad, v katero se vsa tekočina steka. Na podu leži ravnovažno prevrtana deska. Odprtina dveri je 65 centimetrov visoka in 45 centimetrov široka, da nekoliko temnega prostora ostane, kamor se živalice poskriti morejo, da si tam gnjezdo znašajo.

M. Pomoček zoper žitnega žižka. Proti črnemu ali rujavemu žižku (*Calandra granaria*), ki se s svojo ličinko vred o zrnji raznih naših žitnih plemen po kaštah in žitnicah živi, se priporoča sledeči pomoček. Vzame se ovčja koža s kožuhovino vred in ta se blizo žitnega kupa tako razprostre, da je volna spodaj. Žižki se v volni kupoma zbirajo in če se koža rahlo vzdigne in v vrelo vodo iztrese ali pa tudi pred kokoši iztepe, da žižke pozobljejo, se na tak način mnogo teh škodljivcev vniči. Naj ugodnejši čas, da se ta

pomoček proti žižkem rabi, je spomlad, ko žižki iz svojih zimskih skrivališč prilezajo, da se oplemenijo. Potem pa tudi jeseni meseca septembra, predno se v zimske luknjice poskrijejo. Tudi v začetku meseca julija, ko prvi zarod izleze, jih je dobro na povedani način loviti. Drugo prav vspešno sredstvo zoper žižka je tako imenovana zračna drenaža žitnih kupov. Po 3—3-5 metre vsak-sebi se porinejo drenažne cevke skozi žitni kup, katerih se vsaka za se ali pa tudi vse vkup v jedno skupno cevko končujejo. Tako se temperatura žitnega kupa s temperaturo obdajajočega zraka zjednači in izdatno zniža. Drenaža ima vrh tega še to dobro stran, da se žitni kupi tudi v tesnem prostoru visoko nasuti morejo in da jih vendar ni treba večkrat premetati.

M. Kako razsušene škafe napraviti, da zopet vodo držé. Škafi in druga lesena posoda, ko se posuši, potrebuje precej časa, da se z nalivanjem vode zopet popravi, da drži. Včasih se mora po tri in še večkrat naliti vode. To se pa prej zgodi, če se v razsušeno posodo nekoliko sena ali slame napeha, to s kamnom obteži in zdaj še le vode nalije. Dasi tudi voda odteče, vendar še namočena mrva v posodi ostane in napravi, da se posoda navleče in zopet drži.

Dopisi.

Iz Maribora. (Poziv.) Vže v začetku preteklega desetletja je nastalo vprašanje o ustanovitvi okrožne sodnije v Mariboru zmiraj bolj nujno. Želje občinstva so bile vedno glasnejše, tako, da je visokej vladi prilika dana, reč preiskavati, kar je dokazalo, da so bile proglašene želje popolnem opravičene. Visoka vlada je tudi pripoznala, da je ustanovitev tega sodišča za spodnje Štajersko ne samo potrebna, ampak tudi koristna. Razprave so tudi tako napredovale, da so se uže začeli dogovori o nakupu pripravnega poslopja. Ti dogovori so se razbili in celo vprašanje se ni moglo za občinstvo ugodno rešiti zavoljo zadržkov, ki so se nesproti stavili pridobitvi pripravnega poslopja za sodišče. Ni treba opozoriti na važnost, katero bi imela ustanovitev tega sodišča v Mariboru ne samo za mesto, ampak tudi za vse sosedne okraje, zadostuje tu le povdarjati, koliko cenejše in koliko olajšano bi bilo za občinstvo, svojo pravico dognati, in koliko zdaj občutljivih bremen bi bilo odvzetih. Ti uzroki so gotovo tudi vodili visoko vlado pri obravnavah. Razun tega se pa mora preudariti, da je Maribor po velikosti drugo mesto kronovine, da se pri Mariboru snide dvoje za promet najbolj važnih cest celega cesarstva, da se Maribor zmiraj bolj povzdiguje in da je to mesto vže za tega del poklicano biti sedež okrožnej sodnji in sicer tem bolje, ker je važni kupčijski trg in silno potrebuje kupčijske in menjične sodnije. Ko so se razbilo razprave z visoko vlado,